

e-ISSN: 2148-0494

derglabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi), Güz 2016, Cilt:4, Sayı:8, 4:118-119

Midyat Yöresel Arapçası (Muhalleî) ve Sözlü Edebiyatı

Davut ORHAN

Sahaflar Yayınevi, İstanbul, 2015, 155 Sayfa

Habib BAYĞIN*

Mardin/Midyat'ta konuşulan yöresel Arapçanın ele alındığı bu kitapta, söz konusu lehçenin dil özellikleri, sözlü edebiyatı, etimolojisi ve diğer dillerle etkileşimi gibi hususlar irdelenmiştir. Çalışma giriş bölümü dâhil, dört bölüm halinde kaleme alınmıştır.

Giriş bölümünde, çalışmanın amacı kaynakları ve esasları tespit edilmiştir. İkinci bölümde, dilin tanımı, dillerin sayısı, dil aileleri, dil lehçeleri ve dillerin maruz kaldığı tehlikeler ve alınacak önlemler farklı kaynaklardan derlenerek incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, araştırmaya konu olan Mardin/Midyat tarihi geçmişi ile ilgili bilimsel veriler üzerinde durularak çalışma sağlam kaynaklara isnad edilmeye çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde ise esas konuyu teşkil eden Midyat yöresel Arapça 'sının (Muhalleî) fasih Arapça'ya olan benzerliği ve ondan ayrıldığı noktalar sözlü edebiyattan derlenen örnekler eşliğinde Midyat yöresel Arapçasının fasih Arapça ile olan bağlantısı anlatılmıştır. Sözlü edebiyattan derlenen nazım-nesir tarzındaki sözlü halk edebiyatı örneklerinin birçoğu, sesli olarak kaydedilerek daha sağlıklı bir akademik değerlendirmeye zemin hazırlamıştır. Bu kayıtlar örnekleriyle ilişkilendirilmiş olup bilgisayar ortamında dinlenecek şekilde düzenlenmiştir. Kitap sonuna eklenen sözlük, anket, tablo ve resim gibi görseller çalışmaya ayrı bir zenginlik katmıştır.

Yazarın bu çalışması, Midyat bölgesinde konuşulan Arapçanın Muhalleî lehçesi üzerine yapılmış önemli bir araştırmadır. Dilin en önemli kaynağı, o dili konuşan insanlardır. İslam tarihinin tedvin döneminde, dil bilginleri kırsal bölgelere gidip bedevi Araplarla birlikte yaşayarak onların dil ve deyişlerini tespit etmişlerdir. Keza *Divan-ı Lügat't-Türk* kitabının sahibi Kaşgarlı Mahmut, Türklerin yaşadığı kırsal bölgeleri ve kentleri gezerek dillerini tespit etmiştir. Yazar da

* Öğr. Gör., AİBÜ İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı, habibbaygin@ibu.edu.tr

benzer metodu uygulayarak, bölge Araplarını ziyaret etmiş ve onların dillerini ve deyişlerini, tahkiye üsluplarını ve telaffuz özelliklerini yerinde tespit ederek böylesi önemli bir çalışmaya imza atmıştır. Muhallemî Arapçası için kaynak nitelikli bu araştırma, Mardin bölgesinde yaşayan Arapların kültürlerine ışık tutmasının yanı sıra, yöresel Arapça'ya ilişkin yapılacak alan çalışmalara da bilimsel bir örneklik teşkil edecektir. Daha önce herhangi bir akademik çalışmada ele alınmayan bu konu, söz konusu bu çalışmayla ülkemizin kültürel zenginliğine ve bu tarz akademik çalışmalara önemli katkı sunacağını düşünüyoruz.